Jaarverslag 2017 van
Stichting Lingewaard Natuurlijk.

met als motto: Lingewaard Natuurlijk(er)!

Contact: Jac Lamerichs. Telefoon: 026-3258553. Email: voorzitter@lingewaardnatuurlijk.nl

Inhoud

Inleiding 4

1 Educatie: Omdat wij de komende generatie iets willen leren over de rijkdom van de natuur. 4

1.1 Natuur- en Milieu Educatie 4

1.2 Moestuinen 6

1.3 Stagebegeleiding 8

1.4 Lezingen 8

2 Landschapsbeheer: Omdat wij het gebiedseigen rivierenlandschap willen behouden en waar mogelijk herstellen. 9

2.1 Document: Een beeld bij het landschap in Lingewaard 9

2.2 Boomfeestdag: 22 maart 2017. 10

2.3 Snoeien en vlechten 11

3 Natuurbeleving: Omdat wij iedereen willen laten genieten van de natuur. 13

3.1 Excursies in de natuur 13

3.2 Het Dijkmagazijn 13

4 Natuurbescherming: Omdat wij betere voorwaarden willen creëren voor kwetsbare flora en fauna in Lingewaard. 14

4.1 Steenuilen 14

4.2 Vleermuizen 14

4.3 Oeverzwaluwen 15

4.4 Bijen 15

4.5 Flora 16

5 Activiteiten in de Veldschuur 17

6 Public Relations 18

7 Tot slot 19

Bijlage 1: Ontwikkelingen en onze activiteiten per locatie 20

Inleiding

Stichting Lingewaard Natuurlijk (SLN) is de rechtsopvolger van de Stichting Bemmel Natuurlijk, die werd opgericht op 8 april 1994. De stichting is dus in 2017 haar 23ste jaar in gegaan. In al die jaren was en is onze visie:

"Wij willen de natuur in Lingewaard door mensen laten ontdekken, beleven en respecteren; de biodiversiteit van het rivierenlandschap beschermen en nieuwe bij het gebied passende natuur helpen ontwikkelen". Dat willen wij bereiken door:

Educatie: Omdat wij de komende generatie iets willen leren over de rijkdom van de natuur.
Landschapsbeheer: Omdat wij het gebiedseigen rivierenlandschap willen behouden en waar mogelijk herstellen.
Natuurbeleving: Omdat wij iedereen willen laten genieten van de natuur.
Natuurbescherming: Omdat wij betere voorwaarden willen creëren voor kwetsbare flora en fauna in Lingewaard.

Onder de vlag van de stichting opereren ongeveer 140 vrijwilligers, die actief zijn in een aantal groepen. Zij richten zich op bovengenoemde aandachtsgebieden en daarnaast op het beheer van de gebouwen (Veldschuur en Dijkmagazijn), het werven van fondsen en de public relations met o.a. de website en facebook van onze stichting.

Het bestuur bestond aan het begin van 2017 uit: Jac Lamerichs (voorzitter), Jos Peters (secretaris), Mark Janssen (penningmeester), Cor van Dalen (vicevoorzitter), Marijke Penders (bestuurslid), Tonny Berns (landschap) en Arnold van de Sant (juridische zaken). Bij de overgang naar 2018 heeft Cor van Dalen het bestuur verlaten. Het bestuur kwam in 2017 wekelijks bijeen.

1 Educatie

Omdat wij de komende generatie iets willen leren over de rijkdom van de natuur.

SLN geeft op diverse manieren en aan diverse groepen natuurgericht onderwijs. Allereerst zijn er de Natuur- en Milieu Educatielessen (NME-lessen) voor basisschoolleerlingen. Daarnaast laten we kinderen ervaren dat het leuk en leerzaam is om je eigen voedsel te verbouwen. Ook worden er veldlessen gegeven aan scholieren van het voortgezet onderwijs en op verzoek ook aan familie- of andere groepen. Aan studenten aan groene vakopleidingen uit het middelbaar- en hoger beroepsonderwijs biedt SLN een stageplaats onder professionele begeleiding. Tot slot: In het winterseizoen organiseert SLN elke maand een lezing in de Veldschuur.

1.1 Natuur- en Milieu Educatie

Natuuronderwijs voor basisscholieren

In de NME-lessen voor leerlingen van de basisscholen in Lingewaard staat de natuurbeleving voorop, waarbij op een speelse manier ook kennis van de natuur wordt bijgebracht.

Iedere veldles bestaat uit 4 delen:

- Enthousiasmeren voor het thema
- Aandacht concentreren
- Opdrachten doen: Direct ervaren
- Gezamenlijk afronden: Ervaring samen delen

Voor kinderen van groep 1 en 2 ligt de klemtoon op verwondering wekken via de zintuigen. De kinderen lopen via vooraf geplaatste kabouters/egels/konijnen een bepaalde route en doen in groepjes opdrachten. Zij worden ondersteund door ouders en een gids.

In groep 3/4 wordt zintuiglijke ervaring opgedaan én leren de kinderen observeren. Er wordt met kleine individuele of gezamenlijke doe-opdrachten gewerkt, waarbij de kinderen ruiken, kijken, luisteren, voelen en eventueel proeven.

Voor Groep 5/6 ligt de klemtoon op ervaren en zelf ontdekken, de samenhang van alles zien. Voorkennis wordt gekoppeld aan wat er buiten te zien is en aangevuld met nieuwe informatie. Vaak voeren de kinderen zelf opdrachten uit, die aan het einde van de les besproken en verwerkt worden.

In Groep 7/8 wordt theoretische achtergrondinformatie gegeven bij wat ze ontdekken. Het thema duurzaamheid komt in alle veldlessen, in de een meer dan in de ander, ter sprake. Hierdoor zullen de kinderen bewuster met de aarde en alles wat er op leeft omgaan. De kinderen werken met opdrachten in kleine groepen.

In het kalenderjaar 2017 zijn 186 natuurlessen in het veld via het digitaal reserveringssysteem en 15 extra natuurlessen aan de leerlingen van de basisscholen van Lingewaard gegeven en zijn 4928 kinderen bereikt.

De coördinator NME en een natuurgids hebben in 2017 samen alle basisscholen in de gemeente Lingewaard bezocht. Door middel van een aantal gespreksonderwerpen is er een algemeen beeld verkregen van het natuuronderwijs binnen de scholen. Alle scholen geven aan natuuronderwijs belangrijk te vinden; men vindt het van belang dat de kinderen (fysiek) in aanraking komen met de natuur. De scholen hebben natuuronderwijs veelal ondergebracht in wereldoriënterende methodes, waarbij gewerkt wordt met 3 tot 6 thema's per schooljaar. Door deze gesprekken proberen we de NME-lessen, zowel inhoudelijk als procedureel/logistiek beter af te stemmen op de behoeften van de scholen.

Veldlessen voor leerlingen van Voortgezet Onderwijs:

Er zijn 6 natuurlessen gegeven voor het Canisius College uit Nijmegen in het kader van de 'velddagen biologie ' en 1 natuurles voor Rivers International School Arnhem (velddag biologie). In totaal zijn hiermee 169 leerlingen bereikt.

Extra lessen:

- Polderdagen Donatushof (4 natuurlessen aan 100 kinderen) : thema's: uiterwaarden, bevers . stenen aan de Waal en eetbare planten.
- Veldles sterren en planeten (pilot) voor de hele basisschool Donatushof (gr 1-8). Twee gidsen hebben deze veldles in samenwerking met het team voorbereid. Het was een succes en we overwegen deze les aan de andere scholen aan te reiken. Een werkgroep buigt zich hierover.
- Mantelzorgdag Minkhof Bemmel mei 2017: 3 excursies (veldlessen) in de Bemmelse Waard en de Ward zijn door 3 natuurgidsen verzorgd en hierbij zijn 60 mensen bereikt.

Het jaar is gestart met 18 natuurgidsen en met 15 natuurgidsen geëindigd (één natuurgids is langdurig ziek geworden en twee natuurgidsen zijn gestopt: één m.i.v. september 2017 en één met ingang van januari 2018). In 2018 will SLN actief nieuwe vrijwilligers gaan werven die een opleiding tot natuurgids willen volgen en daarna voor SLN actief willen zijn.

1.2 Moestuinen

Schoolmoestuinen in Bemmel

Gedurende het groeiseizoen van 2017 hadden ongeveer 100 kinderen elk een eigen tuintje van ongeveer 4 m2 op het schooltuincomplex bij de Veldschuur naast de Ward in Bemmel. De basisscholen die gebruik maakten van deze prachtige mogelijkheid zijn: Pius X, Donatushof, Mikado en Vlinderboom. Ook maakte de kinderopvang “Het Oerkind” gebruik van de schooltuin. Alle kinderen, veelal uit groep 5 of 6, hebben bij elkaar onder schooltijd ongeveer 1450 bezoeken gebracht aan de moestuintjes. In maart zijn de eerste lessen met de scholen georganiseerd en in oktober de laatste. Sommige scholen zijn in hun eigen schoolgebouw gestart met zaaibakjes in het lokaal.
Door de droogte in de periode tot juli was er minder groei van de gewassen en ook minder onkruid. De periode van juli en augustus heeft dat ruimschoots gecompenseerd. Vanwege de droogte is in het najaar een beregeningsinstallatie aangeschaft. Vraat door vogels en knaagdieren was afgelopen jaar beduidend minder dan het jaar daarvoor. Het is elk jaar weer een uitdaging voor elkaar te krijgen, dat ook in de zomervakantie de tuintjes verzorgd worden. In 2018 zullen we met nieuwe technieken van o.a. vals zaaibed en mulchen proberen de onkruiddruk te verlagen.

In de schooltuin maken de kinderen ook kennis met honingbijen, solitaire bijen, akkerbouwgewassen, asperges, kruiden, geneeskrachtige planten en diverse andere gewassen.

Buiten de schooltijden is de schooltuin 3 keer per week een uur open geweest vanaf 1 april tot 1 november. Kinderen kwamen al of niet samen met ouders en/of grootouders om te planten, water te geven, te oogsten of gewoon gezellig om te buurten. Dankzij de inzet van zo'n 20 vrijwilligers, de medewerking van de betrokken basisscholen en niet te vergeten de scholieren was het geheel weer een succes.

Aan het eind van het seizoen werden activiteiten ontplooid zoals een quiz of samen een maaltijd bereiden. Ook werd de kinderen gevraagd wat ze geleerd hebben en leuk gevonden hebben. Er zijn ook interviews met de kinderen gehouden. Onder andere de bezoekjes aan een melkveebedrijf en een akkerbouwbedrijf hadden een hoge score.

Zoals gebruikelijk werd aan het eind van het jaar een vergadering gehouden met de schooltuin-vrijwilligers om het afgelopen seizoen te evalueren en plannen te maken voor het komende seizoen. Naast de genoemde plannen voor onkruidaanpak gaan kinderen ook beter de koppeling leggen met het kerndoel "Oriëntatie op jezelf en de wereld". Ook de Praktijkschool naast de schooltuin gaat komend seizoen werkzaamheden oefenen, zoals heggen scheren en bosmaaien op het terrein van de schooltuin.

Moestuinen in Huissen: De Moeshoeve

In het voorjaar van 2017 heeft SLN ruimte gevonden om ook kinderen uit Huissen de gelegenheid te geven een eigen stukje grond te bewerken. In tegenstelling tot de situatie in Bemmel is in Huissen geen samenwerking met basisscholen mogelijk gebleken; de moestuintjes zijn voor individuele kinderen opengesteld.

SLN kon hiervoor een perceel grond naast Hoeve 11 in Huissen pachten. Het perceel is zo snel mogelijk gebruiksklaar gemaakt en er zijn ook enkele vrijwiligers bereid gevonden de kinderen te begeleiden. Hoewel de inrichting van het perceel aan het begin van het tuinseizoen nog niet helemaal voltooid was, kon er gestart worden. En gedurende het seizoen is het deelnemersaantal uitgegroeid tot 15. Reden voor een vervolg in 2018.

1.3 Stagebegeleiding

In 2017 zijn zes studenten begonnen aan hun stage bij Stichting Lingewaard Natuurlijk. Eén van hen heeft vroegtijdig op persoonlijke redenen de stage verlaten; de andere vijf hebben hun stage succesvol afgerond:

Twee studenten van Helicon MBO Velp, studierichting Ecologie & Wildlife, hebben elk een projectdossier en een draaiboek met praktijklesmateriaal opgeleverd over respectievelijk de grutto en de ijsvogel in de Bemmelse Waard. Deze twee studenten hebben aan de hand van deze thema's ook hun praktijkexamen ter plaatse uitgevoerd en waarvoor ze geslaagd zijn.

Eén student van de Leraren Opleiding HAN Nijmegen heeft een projectdossier en een draaiboek met praktijklesmateriaal en een stenenkist opgeleverd. Dit materiaal is beschikbaar gekomen voor de NME-groep van Lingewaard Natuurlijk.

Twee studenten van de Leraren Opleiding van de Aeres Hogeschool Wageningen hebben elk een projectdossier en een draaiboek met praktijklesmateriaal opgeleverd met betrekking tot de herintroductie van de patrijs in de omgeving van Haalderen en met betrekking tot het werven van vrijwilligers voor Stichting Lingewaard Natuurlijk.

1.4 Lezingen

In de wintermaanden biedt SLN in de Veldschuur lezingen aan met de natuur als onderwerp. Deze zijn niet speciaal "voor de komende generatie" bedoeld, zoals onze andere educatie-activiteiten. Iedereen is welkom. Dit jaar zijn 6 lezingen gehouden die telkens tussen de 30 en 35 personen werden bezocht. Het streven is om het bezoekersaantal te laten stijgen. De keuze van het onderwerp blijft daarbij een belangrijk aandachtspunt.

In de periode van 31 oktober t/m 12 november was de reizende expostie "Verhalen rond de rivier" te gast in de Veldschuur. De expostie was een productie van het Besiendershuis uit Nijmegen.

2 Landschapsbeheer: Omdat wij het gebiedseigen rivierenlandschap willen behouden en waar mogelijk herstellen.

De natuur in Lingewaard behoort voor een groot deel tot het gebied van de Gelderse Poort. Dit gebied omvat de uiterwaarden en polders tussen Arnhem, Nijmegen, Kleef en Emmerik. Het is één van de belangrijkste proeftuinen voor natuurontwikkeling in het rivierengebied. Voor de inrichting van de Gelderse Poort zijn enkele criteria vastgesteld:

- Er moet ruimte worden gegeven aan natuurlijke processen zodat ooibossen weer kunnen ontstaan met de daarbij horende dynamiek.
- Veel water dient bij hoogwater tijdelijk opgeslagen te kunnen worden, zodat niet al het water gelijktijdig hoeft te stromen. De uiterwaarden moeten daarvoor worden uitgediept.

In de afgelopen jaren zijn er al veel activiteiten ontwikkeld door o.a. Provincie Gelderland en Staatsbosbeheer om aan bovenstaande criteria te voldoen. Ook de komende jaren is er nog het een en ander aan herinrichting te verwachten. Voor SLN betekent dit vooral dat er kansen zijn om onze ideeën (of bezwaren) in lijn met onze visie naar voren te brengen. In bijlage 1 is meer informatie hierover opgenomen.

2.1 Document: Een beeld bij het landschap in Lingewaard

SLN heeft in 2017 het document “Een beeld bij het landschap in Lingewaard“ opgesteld.

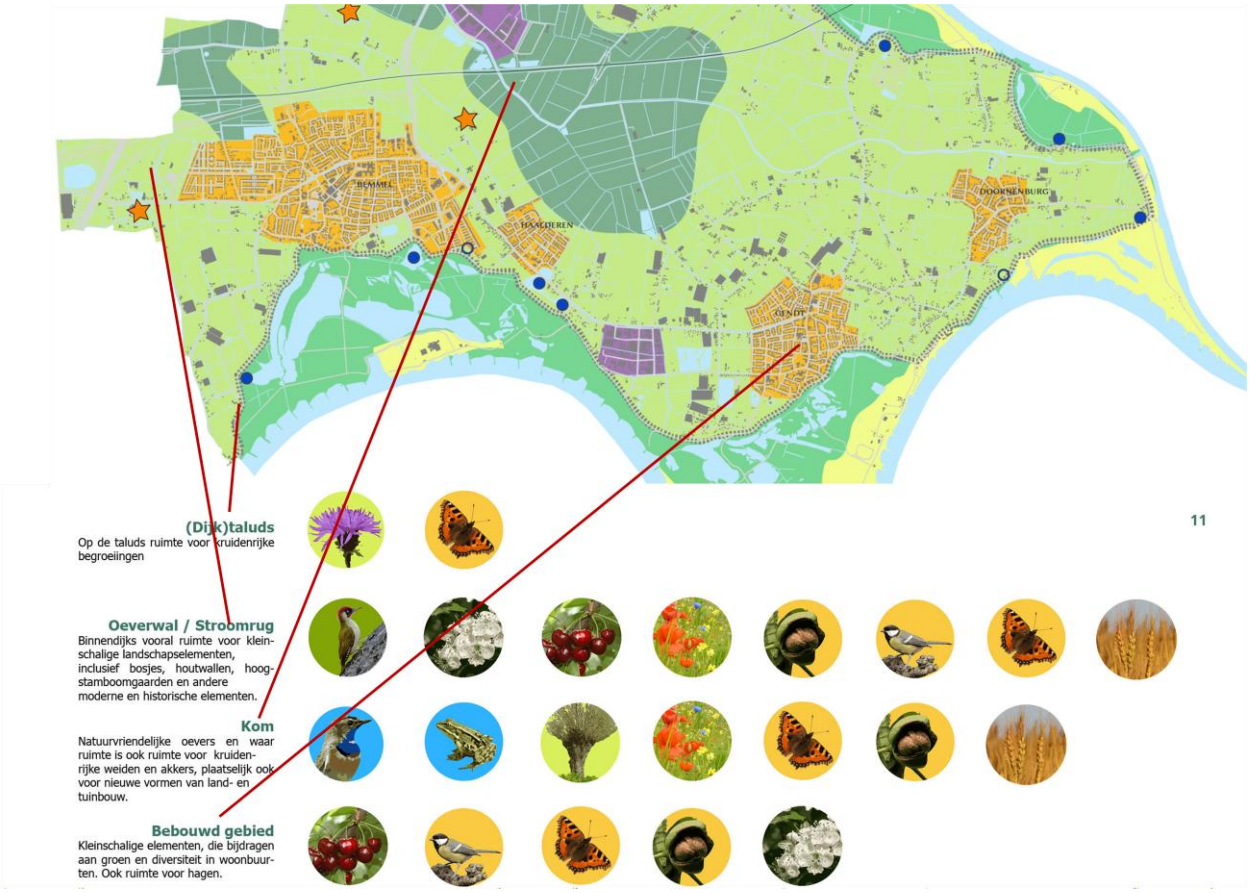

Het document is in augustus aan o.a. leden van de Gemeenteraad gepresenteerd. Hierin is een beeld

geschetst van de samenstelling en ontwikkeling van het landschap in Lingewaard. Aan de orde komen de ondergrond, het historische rivierenlandschap, de veranderingen van het landschap, het huidige landschap en het eindigt met een hoofdstuk over de kansen voor de toekomst. Wij gebruiken dit document als kader voor onze activiteiten, vooral voor natuurbescherming en landschapsontwikkeling. Tevens is een lijst opgesteld met onze prioriteiten. Het document staat op onze website, www.lingewaardnatuurlijk.nl.

2.2 Boomfeestdag: 22 maart 2017.

In 2017 organiseerde SLN dit evenement in samenwerking met de Provincie Gelderland, de Gemeente Lingewaard en Staatsbosbeheer. Er werd dit jaar invulling gegeven aan de boomfeestdag door kinderen struiken en bomen te laten planten in de Gendtse polder, waar op dat moment het project Herinrichting Gendtse Polder in volle gang was. 125 Leerlingen van de Gendtse basisscholen hebben enthousiast de handen uit de mouwen gestoken. Daarmee hebben zij bijgedragen aan de herinrichting van dit gebied.

Stichting Lingewaard Natuurlijk had besloten om de kinderen niet slechts te laten planten, maar hen ook nader kennis te laten maken met het gebied. Elke groep kinderen ging daarom ook nog op excursie met een boswachter van Staatsbosbeheer én een natuurgids van SLN. Er zijn in totaal 7 excursies gedaan.

Uit de evaluatie is gebleken dat deze formule, bomen/struiken planten in combinatie met een excursie, als geslaagd is ervaren. De bedoeling is volgend schooljaar de boomfeestdag weer op deze manier te organiseren.

2.3 Snoeien en vlechten

SLN heeft in twee kernen van Lingewaard een actieve knotgroep: Eén in Bemmel en één in Huissen. De Knotgroep Bemmel, bekend als de Natuur- en Vogelwerkgroep Bemmel heeft in 2017 t.b.v. het landschapbehoud 101 wilgen geknot en 75 meter oeverwal in de polder in Gendt opgeschoond en afgestoken, gemiddeld met 18 á 19 vrijwilligers. In Bemmel is op de volgende locaties geknot: Het terrein van de familie Van Meegen, de Defensiedijk, Buitenzorg en de omgeving van het Dijkmagazijn. Het snoeiseizoen valt in de periode november-maart. De werkzaamheden zijn uitgevoerd op zeven dagen (28 jan, 18 feb, 9 en 11 mrt, 4 en 25 nov en 16 dec), doorgaans de zaterdag.

De Knotgroep Huissen heeft dit jaar op een aantal locaties in Huissen en Angeren het landschap verfraaid door het knotten van wilgen. De locaties in Huissen waren: het Zeegse Pad, de Loostraat, in Park Holthuizen het wilgenlaantje achter Garf/Tas/Boet en de centraal in het park gelegen rij wilgen. In zes zaterdagochtenden (14 jan, 11 feb, 11 en 25 mrt, 11 nov, 2 en 16 dec) zijn er in totaal 211 wilgen geknot door gemiddeld 12 vrijwilligers. Het snoeiafval is afgevoerd d.z.v. de gemeente Lingewaard en in een enkel geval ter plaatse gebruikt voor de aanleg van een (hout)wal.

Sinds 2016 is er nieuwe werkgroep binnen SLN: de heggenvlechtbrigade. Doel van de groep is om het oude ambacht van heggenvlechten, dat in 2015 als Immaterieel Erfgoed is aangemerkt, ook binnen de gemeente Lingewaard te bevorderen en zodoende aanplant van heggen en het behoud ervan te stimuleren. Met een team van enthousiaste heggenvlechters, bestaande uit 15 vrijwilligers zowel beginners als gevorderden, wordt gezamenlijk in de winterperiode op een aantal locaties in onze gemeente gevlochten. De opkomst is daarbij vanzelfsprekend wisselend, maar gemiddeld doen er 5 tot 8 vrijwilligers per dag mee.

In januari en februari 2017 is op twee zaterdagen de meidoornhaag bij de opgeknapte boomgaard aan de Burgemeester van de Meulenlaan in Gendt verder afgevlochten, waarmee de ploeg in 2016 was begonnen. In juni en september heeft deze heg een eerste snoeibeurt gekregen.

In november 2017 is bij kasteel Doornenburg begonnen met het vlechten van een stuk van de gemengde sleedoorn /meidoornhaag. De heg van ongeveer 100 meter bij het kasteel stond op de nominatie om in het voorjaar 2018 gerooid te worden vanwege te weinig (vrijwillig) personeel bij de groenclub ter plaatse. Door de heg te vlechten is de heg gered en is er beter zicht op het kasteel! Tevens is er een mooi cultuur-historisch landschapselement aan het kasteel toegevoegd. In overleg met de coördinator van de groenclub van het kasteel wordt gekeken naar het toekomstig beheer van de heg en of SLN daarbij een rol kan spelen.

3 Natuurbeleving: Omdat wij iedereen willen laten genieten van de natuur.

Natuurbeleving voor jong en oud realiseren we door middel van het organiseren van excursies door de natuurgebieden van Lingewaard, die starten vanuit het natuurmuseum Het Dijkmagazijn of vanuit het bezoekerscentrum De Veldschuur, het houden van workshops en het aanbieden van lezingen.

Bovendien geeft ons natuurmuseum in Het Dijkmagazijn vooral aan jongeren een extra dimensie aan beleving van de natuur door niet alleen de ogen maar tevens het gehoor en de tastzin van de bezoekers in te zetten.

3.1 Excursies in de natuur

In 2017 zijn een twintigtal excursies geweest voor besloten groepen. Hierbij is de Veldschuur gebruikt als vertrek- en aankomstpunt. Van de publieksexcursies, de zgn struintochten zijn er 12 georganiseerd in 2017. De struintochten werden redelijk tot goed bezocht.

3.2 Het Dijkmagazijn

In het Dijkmagazijn is een permanente tentoonstelling ondergebracht die informeert over het rivierenlandschap De Gelderse Poort waarvan Lingewaard deel uitmaakt. In 2017 hebben 2165 mensen gedurende de reguliere openingstijden dit natuurmuseum bezocht. Daarnaast kwamen er groepen voor een natuurgerelateerde activiteit in of in de omgeving van Het Dijkmagazijn. Zo zijn er 20 (familie)bijeenkomsten geweest en maakten 126 kinderen, veelal in combinatie met bijvoorbeeld een verjaardag, en 52 volwassenen gebruik van Het Dijkmagazijn.

4 Natuurbescherming: Omdat wij betere voorwaarden willen creëren voor kwetsbare flora en fauna in Lingewaard.

4.1 Steenuilen

In de Gendtsche polder zijn in het voorjaar van 2016 kapwerkzaamheden uitgevoerd en in het najaar zijn gebouwen gesloopt. Dit zou kunnen leiden tot verlies van nestmogelijkheden voor o.a. de steenuil, een soort die op de rode lijst staat. Om te garanderen dat de steenuil voor het gebied behouden blijft, is in 2015 een begin gemaakt met het ophangen van nestkasten voor deze vogels. In 2016 zijn nog aan aantal kasten geplaatst waardoor het totale aantal in deze regio komt op 9. Alle onze kasten zijn voorzien van een zogenaamde martersluis. Deze sluis beschermt de steenuil en het broedsel tegen predatie van de steenmarter. In 2017 is het in de Gendtsche Oeverwal erg onrustig geweest met het afbreken van gebouwen en het verleggen van wegen. Op 6 april is er met simpele geluidsapparatuur de roep van de steenuil nagebootst. Dit leverde op 3 locaties een ‘antwoord’ op: oost en west van de steenfabriek (valt officieel net buiten het gebied) en in de omgeving van de Kaakse Dam. Dit betekent dat in een straal van ca 400 m van de locaties een steenuil verbleef. Op 10 mei en 27 juni leverde het monitoren van de 9 kasten geen resultaat op. Nu de ‘rust’ is weergekeerd, hopen we op een beter resultaat in 2018.

4.2 Vleermuizen

Eveneens in het kader van het project Gendtsche Oeverwal zijn in 2015 ook voor vleermuizen beschermende maatregelen genomen: Er zijn toen 32 vleermuiskasten voor de gewone en de ruige dwergvleermuis geplaatst, zowel bij particulieren als in boscomplexen. Aangezien deze vleermuizen zeer kritisch zijn op hun “woonruimte” hebben zij tijd nodig aan de nieuwe behuizing te wennen. Een eerste monitoring in het paarseizoen van 2016 leverde geen tellingen op. Een mogelijke oorzaak is dat de te slopen gebouwen nog overeind stonden. In 2017 heeft tot 3 maal een monitoring plaats gevonden, gedurende de gehele periode vonden werkzaamheden plaats. Er zijn geen vleermuizen aangetroffen, op een van de kasten zijn wel uitwerpselen van vleermuizen aangetroffen.

4.3 Oeverzwaluwen

In de Gendtse polder nestelden in het recente verleden overzwaluwen. Deze bijzondere dieren hebben een steile zandoever (wand) nodig waarin ze tunneltjes graven voor hun nest. Deze wand was echter helemaal overwoekerd door gras en kruiden. Door een aantal vrijwilligers is in 2017 deze wand opgeschoond zodat in het voorjaar van 2018 de overzwaluwen weer terugkeren naar hun nesten. Onderstaande foto is genomen na het afronden van het werk.

4.4 Bijen

Solitaire Bijen – de Osmia's.

De toenemende belangstelling voor de solitaire bijen rondom de Veldschuur is een verheugende constatering. Sinds de extra plaatsing in 2015 van de 2 houten nestblokken met nestladen in het insectenhotel, is een duidelijke verbetering van het leefklimaat voor de solitaire bijen te constateren. Verder speelt de verbetering van de biodiversiteit en de gerichte uitbreiding van het voedselaanbod - in de vorm van stuifmeel en nectar in de directe omgeving van de Veldschuur een belangrijke rol. Immers voedsel, nestgelegenheid en warmte zijn basis voorzieningen voor de solitaire bijen.

De nestblokken maken het mogelijk de cocons te oogsten en de nestladen te reinigen en de schadelijke mijten en parasieten te verwijderen. In de geschoonde nestladen is het dan in het voorjaar weer mogelijk een prima nestgang op te bouwen en hierin stuifmeel te verzamelen. In dit stuifmeel worden de eitjes gelegd, die later in het seizoen uitgroeien tot solitaire bijen in een cocon.

De cocons worden in het najaar geoogst, tijdens de Coconoogst Workshop en daarna in een thermische koeling bewaard tot het voorjaar. Dan worden de cocons in het insectenhotel uitgezet, om aan de nieuwe korte levensperiode van ca. 8-12 weken te beginnen en te zorgen voor hun nakomelingen.

Op de ingeslagen weg kunnen zo jaarlijks steeds meer solitaire bijen uitgezet worden, waardoor de bestuiving van o.a. struiken, gewassen, groenten en fruit verbeterd en in stand gehouden kan worden. De bezoekers, maar ook de scholieren en de deelnemers aan de Natuur, Milieu en Educatie lessen zijn enthousiast over deze nieuwe opzet en de ingeslagen weg.

Honingbijen

De vijf bijenvolken die onderdak vinden in de bijenstal, die SLN houdt in samenwerking met de Imkervereniging Oost-Betuwe gedijen goed. In augustus is onder grote publieke belangstelling m.b.v het honingslingeren de honing geoogst.

4.5 Flora

SLN stelt zich ten doel om de kwaliteit en biodiversiteit van onze natuur te bewaken en waar mogelijk te verbeteren. SLN is in gesprek met de gemeente over o.a. bermbeheer. SLN ziet graag meer bijenvriendelijke bermen. De gemeente overlegt daarover met de bijenvereniging.

Op het industrieterrein Houtakker in Bemmel zijn duizenden planten van de beschermde soort kleine wolfsmelk en andere soorten aangetroffen. De gemeente gaat hier zorgvuldig mee om en heeft de nodige maatregelen getroffen om de beschermde soorten te behouden.

Ze worden overgeplaatst naar percelen naast de bebouwing. De gemeente heeft toegezegd het gebied zodanig te beheren dat de soort behouden blijft. Tevens zullen er educatieborden worden geplaatst. Wij zullen dit blijven volgen.

De werkgroep Haalderen Leeft heeft contact gezocht met Stichting Lingewaard Natuurlijk om medewerking te verlenen aan één van de projecten die de Haalderense bevolking graag wil realiseren. Het gaat om het project “Haalderens bos”. Er zijn in 2017 enkele bijeenkomsten geweest en wij zullen dit project ondersteunen.

5 Activiteiten in de Veldschuur

Ook in 2017 was de Veldschuur de thuishaven van de Stichting Lingewaard Natuurlijk. Al 5 jaar wordt de Veldschuur gebruikt voor tal van natuurgerelateerde activiteiten. Ruim 20 gastvrouwen en -heren zorgen ervoor dat deze activiteiten in een goede sfeer verlopen. Zij zorgen niet alleen voor een kop thee of koffie maar, indien gewenst, ook voor een biologisch verantwoorde lunch of buffet. De brigade gastvrouwen/-heren heeft ca 60 bijeenkomsten ondersteund.

Naast het veelzijdig gebruik voor de eigen activiteiten van de stichting zoals het geven van cursussen en workshops , vergaderingen en lezingen, wordt de Veldschuur ook door tal van bedrijven en instellingen gebruikt.

Enkele voorbeelden hiervan:

- Familiebijeenkomsten waarbij steeds een dagdeel wordt besteed aan natuureducatie.
- Conferenties / symposia over bijvoorbeeld voedselbossen, heggenvlechten, bijen etc.
- Steeds meer aanvragen komen er door middelbare scholen die in het kader van hun biologielessen, met behulp van onze natuurgidsen, vanuit de Veldschuur veldonderzoek doen.
- Een aantal organisaties was te gast voor bijeenkomsten in het kader van een natuur gerelateerde teambuilding.
- Aan de Stichting Welzijn Lingewaard werd ondersteuning gegeven bij culturele workshops voor kinderen.
- In de herfstvakantie wordt aan de Stichting Kinderdorp hulp verleend bij de organisatie van vakantie-activiteiten.
- Ook de Zonnebloem is jaarlijks te gast met zo’n 80 ouderen en mantelzorgers om in de Veldschuur een ontspannen dag te beleven.

6 Public Relations

Beheer Website

Het jaar 2017 is verder gewerkt aan het uitbouwen van de website. De website wordt zeer frequent geactualiseerd, van de maandelijkse activiteiten wordt berichtgeving gedaan. Ook verslagen van stagiaires worden zichtbaar gemaakt op de website.

In samenspraak met het secretariaat zijn er in de loop van het jaar rond de 50 nieuwsberichten geplaatst. In de periode van 1 januari t/m 31 december 2017 is de website door 3.984 gebruikers bezocht. Van die gebruikers was 36,3% terugkerend bezoeker en 63,7% betrof een nieuwe bezoeker van de website.

Beheer Facebook

Berichten over onze activiteiten worden ook op de facebookpagina Stichting Lingewaard Natuurlijk gemeld. De samenwerking van bestuursleden die de PR aanleveren, webbeheerder en onze vrijwilliger die facebook voor ons regelt is goed op elkaar afgestemd.

Overige Public Relations

Om mensen te betrekken bij onze doelstelling hebben we ons gepresenteerd met een stand op een drietal braderieen in de gemeente, te weten: het Kersenfeest in Gendt, de Huissense Dag in Huissen en de Ponymarkt in Bemmel.

Met de regio Rijn-Waal is SLN ook internationaal actief. Samen met de Bastei in Nijmegen is er een samenwerkingsverband met Rees (Kreis Kleve, Duitsland) om een gezamenlijk ICT project te starten dat naar verwachting in 2018 gestalte zal krijgen.

7 Tot slot

Onze vele activiteiten worden uitgevoerd door vrijwilligers. Zonder hen kan onze stichting niet bestaan. Wij zijn blij dat er zoveel mensen bereid zijn in hun vrije tijd voor onze zaak werk te verzetten . Voor de inzet van onze vrijwilligers hebben we in 2017 een prijs mogen ontvangen: De MGZ-prijs 2016 van de Stichting Maatschappelijke GezondheidsZorg Bemmel . De prijs is overhandigd op 26 april 2017 toen het bestuur van MGZ tijdens een vergadering spontaan bij ons binnenviel.

SLN is een stichting en geen vereniging; onze vrijwilligers betalen geen lidmaatschapsgeld. Wij zijn voor het uitvoeren van onze activiteiten voor een groot deel afhankelijk van giften en subsidies. Gelukkig zijn er elk jaar weer instanties en ook particulieren die geld ter beschikking stellen. Wij zijn daar erg dankbaar voor!

Bijlage 1: Ontwikkelingen en onze activiteiten per locatie

De Bemmelse Waard (buitendijks)

In de afgelopen jaren is de Bemmelse Waard opnieuw ingericht. Voor de natuurontwikkeling en het behoud van de recreatieve functie van het gebied is een stuurgroep opgericht waaraan SLN deelneemt. Deze stuurgroep heeft in 2017 4 keer vergaderd en heeft aandacht besteed aan de ruiterpaden, wandelroute, inrichting t.b.v de grote grazers, weidevogelbeheer en handhaving.
In 2016 is het bestemmingsplan Herinrichting Bemmelse Waard vastgesteld. Het plan heeft een looptijd van 10 jaar en regelt extra zandwinning in ruil voor natuur (ca. 12 hectare). In 2017 zijn de vergunnings-procedures afgerond en medio 2018 wordt gestart met de werkzaamheden voor de inrichting.

De Ward in Bemmel (binnendijks)

In 2017 hebben vrijwilligers van SLN een groot aantal te hoog opgeschoten wilgen op de rabatten gesnoeid. Jaarlijks zal een aantal rabatten op deze wijze worden onderhouden.

De Huissensche Waarden: Huissen, Angeren, Doornenburg

Na het stopzetten van het totaalproject voor de gehele polder is een breed overleg gestart tussen de Provincie Gelderland, Gemeente Lingewaard, Staatsbosbeheer, Rijkswaterstaat, LTO, ARK, GNMF en SLN. Het plan van Rijkswaterstaat voor de kribverlaging is in 2017 vastgesteld. De rivierverruiming vindt plaats door het verlagen van een deel van de zomerkade langs de Scherpekamp in Angeren. Er kon geen rekening worden gehouden met de plannen van de ondernemers voor uitbreiding en de plannen van de gemeente voor de toegangsweg. Deze volgen in een later stadium. De ontwikkeling van nieuwe natuur (hardhoutooibos en krabbenscheer) door de provincie is afhankelijk van grondverwerving.

Park Holthuizen in Huissen

De nieuwe eigenaar is gestart met de herinrichting van het terrein. SLN is betrokken bij begeleiding en advisering van de groene projecten in het gebied. SLN draagt bij door de eigenaar van advies te voorzien en landschappelijke wilgenlanen te knotten. Ook treft SLN voorbereidingen om op deze locatie natuurlessen te geven aan kinderen van de Huissense basisscholen.

De Angerensche en Doornenburgsche Buitenpolder

K3Delta heeft in samenwerking met steenproducent Caprice een ontwikkelplan opgesteld voor de Angerensche en Doornenburgsche polder. Er is een rietmoeras gepland. Helaas houdt het gebied tussen steenfabriek en aan te leggen rietmoeras de bestemming `agrarisch`. Hier zal een grote negatieve invloed vanuit gaan naar het natuurgebied. Wij hebben geen zienswijze tegen de plannen ingediend omdat SLN in een eerder stadium had ingestemd met de plannen. Wel is er overleg geweest met de provincie om hier alsnog de bestemming natuur aan te geven. Dit is niet gelukt. Momenteel wordt bekeken of de Agrarische Natuurvereniging mogelijkheden ziet om het gebied te laten gebruiken voor extensieve landbouw.
Op ons verzoek heeft K3 Delta toegezegd dat er een hydrologische verbinding komt tussen het water ten oosten en westen van het kasteelterrein.

De Gendtsche Polder

Het project Oeverwal Gendtsche Polder is in 2017 afgerond. De 'verrommelde vegetatie' is verwijderd en aanwezige bebouwing is gesloopt. SLN heeft in 2015 vleermuiskasten geplaatst en in 2016 een negental steenuilkasten als verzachtende maatregelen voorafgaande aan de uitvoering van de herinrichting. Elk jaar worden de kasten door vrijwilligers van SLN bezocht om na te gaan of ze door de vleermuizen respectievelijk steenuilen bezet zijn. In 2017 zijn de resultaten daarvan vooralsnog teleurstellend.

Sinds jaar en dag hebben er oeverzwaluwen aan de Waal in de Gendtse polder bij het Vossengat gebroed. Deze zijn verdwenen doordat de steile wanden – waar de vogels hun nesten in maakten – in de loop der jaren sterk zijn begroeid met grassen. Vrijwilligers van SLN hebben de vegetatie verwijderd zodat de steile wand weer zichtbaar is.

Steenfabriek Rodruza heeft met K3Delta en Staatsbosbeheer een plan opgesteld voor ontzanding van de Gendtsche polder. Het herinrichtingsplan is toegelicht aan gemeente en SLN . Momenteel loopt de MERprocedure. SLN zal anticiperen in een klankbordgroep.

Doortrekken A15

In 2016 zijn de plannen voor de doortrekking van de A15 gepubliceerd en zijn er voorlichtings-bijeenkomsten geweest. SLN heeft deze bijeenkomsten bezocht. De inrichtingsplannen voor de omgeving zijn beoordeeld. SLN vindt het een goed plan, maar de beplanting is wat "iel". In 2017 is een voorstel ingediend voor de uitvoering van een aantal mitigerende (verzachtende) maatregelen. De offerte is geaccepteerd en de werkzaamheden worden de komende jaren uitgevoerd.

Levend Landschap

Het project erfbeplanting is een project voor en door bewoners. Landschapsbeheer Gelderland heeft met hulp van onze vrijwilligers aan maar liefst 29 deelnemers 50 laanbomen, 175 hoogstamfruitbomen en 5500 struiken als sleedoorn, meidoorn, hazelaar en Gelderse roos uitgedeeld.

Onderdeel van het project levend landschap is het opzetten van een klompenpad door het gebied Huissen/Angeren. Vrijwilligers proberen dit samen met Landschapsbeheer Gelderland en grondeigenaren te realiseren. In 2015 is het tracé vastgesteld en in 2016 is een aanvang gemaakt met het benaderen van grondeigenaren en belanghebbenden. De onderhandelingen zijn nog niet afgerond, waardoor de plannen zijn uitgesteld.

Overige landschappelijke projecten

In 2017 is door de gemeente en SLN veel energie gestoken in een conceptovereenkomst om een hoogstamboomgaard aan de Isidorusstraat in Huissen te realiseren. Dit is op verzoek van de eigenaar uiteindelijk niet doorgegaan.

Aan de rand van Haalderen (Klein Baal) staat een boomgaard die aandacht behoeft. Wij hebben gesprekken gehad met de eigenaar, aanwonenden en de Agrarische Natuurvereniging om te komen tot een beter beheer en behoud als landschappelijk element. De onderhandelingen lopen nog.

Park Lingezegen en gemeente Lingewaard hebben plannen gemaakt voor de ruimtelijke invulling van het gebied dat grenst aan de A15 tussen De Plak en Sportvelden Bemmel. De plannen zijn besproken met SLN. Er komt een parkwal langs de A15 die ingezaaid zal worden met een bijenvriendelijk mengsel. Aan de Plakselaan worden 2 boomgaarden gerealiseerd. Op verzoek van SLN komen er ook vlechtheggen. De aanplant zal op de boomfeestdag in 2018 worden uitgevoerd.